

Beleidsrapportage Corona Gedragsunit

Nr. 7– 2 oktober 2020

1. Achtergrond

De Corona Gedragsunit van het RIVM ondersteunt beleid door gedragswetenschappelijke kennis te ontsluiten, te ontwikkelen en te vertalen naar antwoorden en adviezen voor overheidsbeleid en –communicatie. Het ministerie van VWS is opdrachtgever van de gedragsunit. Na initiële financiering voor periode april – juli 2020 via NWO/ZonMw, wordt vanaf 1 augustus 2020 het vervolgonderzoek en de ondersteunende inzet tot en met maart 2021 gefinancierd door VWS.

In deze rapportage volgen de belangrijkste highlights voor beleid van de opbrengsten van de afgelopen drie weken. Deze 7^e beleidsrapportage is de eerste in een reeks van 6-wekelijkse beleidsrapportages. De eerste 5 beleidsrapportages verschenen in een 3-wekelijkse frequentie. De 6^e beleidsrapportage van 4 september was een ‘vakantie-editie’ met opbrengsten van de voorgaande 4 weken.

Bij de vertaling van de inzichten uit ons gedragsonderzoek naar bruikbare communicatiestrategieën en ondersteuningsinterventies kan gebruik worden gemaakt van onder andere een actuele gedragstaxonomie, het theoretisch kader van de gedragsunit en het communicatie-stappenplan. Deze documenten staan op de [gedragsonderzoekspagina](#) van RIVM.nl. Uiteraard zijn ook de leden van zowel de gedragsunit als van de wetenschappelijke adviesraad hierover te raadplegen.

2. Onderzoeksresultaten

Highlights onderzoeksresultaten periode 4 september – 24 september 2020

- Zich wel of niet laten testen wordt door de meeste van de 30 geïnterviewden als een eigen afweging gezien. Redenen om zich wel of niet te laten testen zijn divers.
- Het testen zelf wordt over het algemeen positief beoordeeld, maar het proces eromheen niet.
- Geïnterviewden die getest zijn, geven aan dat binnen blijven tijdens het wachten op de uitslag lastig is, onder andere omdat hun klachten mild waren.
- Half juni liet 12% van de vragenlijst deelnemers met klachten zich testen. Dit percentage is toegenomen tot 18% (begin juli) en 32% (half augustus).
- Van de vragenlijst deelnemers die nieuwe COVID-19 gerelateerde klachten rapporteerden in de afgelopen 6 weken, liet 45% zich testen. Bij deelnemers die aangaven dat hun klachten (waarschijnlijk) komen door een onderliggende aandoening, was dat 21%.
- Ca. 11% van de deelnemers die aangaven zich te hebben laten testen, deed dit zonder klachten (vragenlijst half augustus).
- De geïnterviewden die naar het buitenland op vakantie zijn geweest hebben hun beslissing goed afgewogen.
- Een vakantie in het buitenland versterkt volgens de geïnterviewden het draagvlak voor het dragen van mondkapjes, omdat mensen eraan gewend zijn geraakt.
- Uit de geïntegreerde memo Afstand houden en drukte vermijden, blijkt dat drukte op twee manieren tot extra risico's leidt. Hoe drukker het is, hoe minder mensen de 1.5 meter aanhouden (dus: een hoger risico op virus overdracht per contact moment) én hoe meer mensen we ontmoeten waarbij transmissie plaats kan vinden (dus: meer contact momenten).
- De belangrijkste voorspeller van drukte vermijden en afstand houden is hoe moeilijk/makkelijk dat is om te doen, gevolgd door de mate waarin mensen gemotiveerd zijn dit te doen.

- Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat Nederlanders het coronanieuws in de media goed volgen. De persconferenties, publieke media en nieuwssites zijn de meest gebruikte bronnen voor informatie.
 - Er zijn kleine verschillen in mediagebruik tussen mensen jonger en ouder dan 27 jaar. Oudere mensen gebruiken minder sociale media als nieuwsbron, jongere mensen lezen minder landelijke kranten. Mensen in de buurt zijn voor jongeren belangrijker als nieuwsbron dan voor ouderen.

2.1 Activiteiten in de periode 4 september – 28 september

- De zesde interviewronde is bij 30 respondenten van de vragenlijst uitgevoerd in week van 7 – 11 september.
- Er zijn aanvullende analyses uitgevoerd op de data van de 6^e ronde van het vragenlijstonderzoek (mediagebruik) en op de eerste vijf rondes (het open veld aan het eind van de vragenlijst).
- Het werkpakket Sociale Media analyse dat in de periode maart – juli van de Corona Gedragsunit actief was, heeft een eindverslag opgeleverd.
- Er is een integrale memo opgesteld rondom Afstand houden en drukte vermijden. Een eerste concept is in augustus met VWS gedeeld. Dit is nu aangevuld met resultaten uit de zesde ronde van het vragenlijstonderzoek, literatuur en inzichten uit ander recent Nederlands onderzoek.
- Het nieuwe deelproject van de gedragsunit “Inspirerende voorbeelden” is opgestart, evenals het deelproject “Corona Dashboard Trendonderzoek omgaan met gedragsregels”.
- De Corona Gedragsunit is betrokken geweest bij diverse onderzoeken van andere partijen: Universiteit Tilburg (evaluatieonderzoek Corona Melder) en gemeenten Amsterdam/Rotterdam (verplichting mondkapjes in drukke gebieden).
- Er zijn diverse adviezen ten aanzien van vragen van VWS uitgebracht.
- (10)(20) heeft een presentatie verzorgd over de nieuwste inzichten van de gedragsunit voor het team advies van DG COVID-19.

Uitgebreide rapportages van de resultaten zijn online te vinden:

Vragenlijstonderzoek: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden>

Verdiepende interviews: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/interviews>

Literatuurverkenningen: <https://www.rivm.nl/gedragswetenschappelijke-literatuur>

2.2 Resultaten zesde Interviewronde (7-11 september)

Ook deze ronde zijn 30 respondenten van het vragenlijstonderzoek geïnterviewd over een aantal thema's. In deze paragraaf een aantal besproken onderwerpen. De volledige resultaten worden opgenomen op de website van het RIVM, onder <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/interviews>.

2.2.1 Testen

Wel of niet laten testen wordt als eigen afweging gezien

Zich wel of niet laten testen wordt over het algemeen door de geïnterviewden als een eigen afweging gezien. Redenen om te testen waren dat ze keelpijn midden in de zomer toch wel ongebruikelijk vonden, dat ze verantwoordelijkheid wilden nemen, andere mensen niet wilden aansteken, ongerust waren over de eigen gezondheid, dat de symptomen doen denken aan COVID-19, of dat men terugkwam uit gebied met oranje reisadvies.

Een beperkt aantal mensen zegt te denken het virus gehad te hebben maar heeft dit toentertijd niet bevestigd gekregen omdat ze geen test konden laten doen. Diezelfde mensen hebben daarna, toen

testen wel een optie was, enkel verkoudheidsklachten gehad en dat als onvoldoende serieuze klachten gezien om over te gaan tot testen.

Ze vonden het niet nodig of zinvol omdat ze COVID-19 erg onwaarschijnlijk achten. Redenen hiervoor waren: dat de klachten bekend voorkomen, dat er op dat moment weinig mensen met COVID-19 waren, of dat ze nauwelijks contact hebben gehad met andere mensen. Eén geïnterviewde heeft zich niet laten testen bij lichte verkoudheid en is gewoon naar buiten gegaan. Ze vond dat ze zich 'niet moest aanstellen' bij zulke lichte klachten.

Proces van testen kan beter

Geïnterviewden hebben verschillende ervaringen met het testproces van 'heel makkelijk' tot 'een heel gedoe'. Het testen op zich wordt over het algemeen positief beoordeeld, maar het proces eromheen niet. Verschillende testlocaties blijken zonder auto zeer moeilijk bereikbaar. Vijf dagen tussen aanmelden en testuitslag wordt als te lang gezien, zeker voor medisch professionals.

Binnenblijven rondom het testen is moeilijk

De klachten die geïnterviewden sinds 1 juni hebben gehad, variëren van een lichte hoest, snotterig, een griepig gevoel, tot ziek. Negen geïnterviewden hebben zich laten testen sinds 1 juni en zij geven aan thuis te zijn gebleven tot de uitslag bekend was (bij allen negatief), met als uitzondering iemand die thuis is gebleven van werk, maar wel haar kind naar school heeft gebracht terwijl ze op de uitslag wachtte. Geïnterviewden die getest zijn, geven aan dat met name het wachten op de uitslag onzeker maakt. Het is niet duidelijk wanneer men de uitslag krijgt, één geïnterviewde zat op een telefoontje te wachten, maar werd niet gebeld. Ook het binnenblijven werd lastig gevonden, mede omdat klachten mild waren. Geïnterviewden geven aan dat mensen in hun omgeving niet altijd thuisblijven wanneer zij wachten op een testuitslag. Dit terwijl ze uiteindelijk wel positief testen.

2.2.2 Vakantie

Vakantie naar het buitenland was een afgewogen beslissing

De geïnterviewden die naar het buitenland op vakantie zijn geweest hebben hun beslissing afgewogen. Allen hebben vooraf geïnformeerd welke maatregelen op de plaats van bestemming van kracht waren. Bij de keuze voor de vakantiebestemming werd drukte vermeden door te kiezen voor een rustige, afgelegen plek of een grote camping met veel eigen ruimte. Ook geven respondenten aan dat ze deze vakantie al voor de maatregelen hadden gepland, maar wel 'last minute' besloten om wel of niet te gaan. Sommigen hebben de reis uitgesteld vanwege een negatief reisadvies, of de bestemming of de wijze van vervoer aangepast. Het met de auto gaan en een goed te bereizen afstand speelde daarin de grootste rol. Je bent snel weer thuis als de situatie verslechtert. Het bezoeken van al eerder bezochte plekken of een eigen vakantiehuis of stacaravan zorgde voor een verminderd gevoel van risico. De eigen gezondheid speelde ook een rol bij het besluit om te gaan. Sommigen spraken expliciet af met hun reisgenoten om echt voorzichtig te zijn en zich aan de maatregelen te houden. Geen van de respondenten vond het een probleem om zich in het buitenland aan de lokale maatregelen te houden.

Vakantie in buitenland versterkt draagvlak voor dragen van mondkapje

Vrijwel alle geïnterviewden die naar het buitenland op vakantie zijn geweest zouden het dragen van een mondkapje in de Nederlandse openbare ruimtes niet gek vinden.

Op vakantie gaan naar landen waar andere regels gelden, zoals over mondkapjes, levert bij geïnterviewden twee typen reacties op. Enerzijds dat het gebruik van mondkapjes went en bijdraagt

aan meer bewustwording van de aanwezigheid van het virus. Anderzijds observeerden geïnterviewden die in het buitenland op vakantie zijn geweest dat verplicht gebruik van mondkapjes resulteert in verkeerd gebruik. Daarmee neemt het vertrouwen in de effectiviteit van de maatregel af.

2.3 Afstand houden en drukte vermijden

Op 28 september is de geïntegreerde memo "1,5 meter afstand houden en drukte vermijden" opgeleverd aan VWS. In deze memo wordt ingegaan op de vragen 'In welke context hebben mensen de meeste moeite met 1,5 meter afstand houden en drukte vermijden, en waarom?'; en 'Welke oplossingen zijn mogelijk effectief om afstand houden en drukte vermijden te ondersteunen'. Deze vragen zijn beantwoord op basis van de inzichten uit de zesde ronde van het gedragsvragenlijst-onderzoek, interviews en literatuuronderzoek van de Corona Gedragsunit, aangevuld met inzichten uit recent ander onderzoek van Nederlandse bodem.

Resultaten memo

- Hoe drukker het is, hoe minder mensen de 1.5 meter aanhouden (dus: een hoger risico op virus overdracht per contact moment) én hoe meer mensen we ontmoeten waarbij transmissie plaats kan vinden (dus: ook meer contact momenten). De belangrijkste voorspeller van drukte vermijden en afstand houden is dan ook hoe moeilijk/makkelijk dat is om te doen, gevolgd door de mate waarin mensen gemotiveerd zijn dit te doen (op basis van o.a. de sociale norm en hoe effectief mensen denken dat afstand houden is). Het vermogen om drukte vermijden en afstand houden te plannen, daar alert op te blijven, en de discipline op te brengen om bij drukte om te keren speelt ook een rol. Voor plekken waar relatief veel aandacht is voor zowel het beheersen van drukte als afstand houden, geven mensen aan dat afstand houden relatief vaak lukt.
- De rol van risicopercepties (hoe waarschijnlijk en hoe erg is het om zelf besmet te raken of om anderen te besmetten) en de ervaren dreiging van het virus lijken geen belangrijke voorspellers van drukte vermijden en afstand houden, behalve bij naasten (bezoek, feestjes)
- Mensen geven aan het heel erg te vinden als ze anderen zouden besmetten en erop te vertrouwen dat vrienden/ familie dus niet bij hen op bezoek zouden komen met klachten. Tegelijkertijd zien we dat mensen die klachten rapporteren niet meer of minder drukte mijden of afstand houden dan mensen zonder klachten.

Interpretatie resultaten en aanbevelingen

Beheersing van drukte is essentieel: Meer drukte leidt tot meer risico per contactmoment (minder afstand houden) en meer contacten. Meer drukte maakt drukte mijden en 1.5 meter afstand bovendien moeilijker, waardoor mensen meer motivatie en discipline moeten opbrengen om de regels na te leven. En dat terwijl het *lijkt* alsof steeds minder mensen ervoor kiezen zich aan de regels te houden (want ook anderen lukt het door toenemende drukte niet om drukte te mijden en afstand te houden: de sociale norm wordt dus demotiverend). Die processen kunnen op hun beurt weer leiden tot nog minder naleving van de gedragsregels, waardoor afstand houden nog moeilijker wordt, enzovoorts: een neerwaartse spiraal. Door effectief drukte te beheersen is dus een dubbelslag te slaan, zowel vanuit het perspectief van het virus (aantal contactmomenten neemt af en afstand houden neemt toe) als vanuit het perspectief van het gedrag (niet in te drukke situaties zijn en afstand houden wordt meer haalbaar en de norm). Hierbij lijkt dus een belangrijke rol voor overheden, werkgevers, en organisaties te liggen t.a.v. het reguleren van bezoekersaantallen en het inrichten van de omgeving waarin 1.5 meter afstand houden mogelijk en de norm is.

Tegelijkertijd is er ook winst te halen met communicatie richting de burger gericht op het ondersteunen van de motivatie om drukte te mijden en afstand te houden (sociale norm, hoe effectief de maatregelen zijn), mensen de middelen en vaardigheden te bieden om drukte mijden te plannen en alert te blijven op afstand houden. Ten slotte lijkt het belangrijk dat mensen weten dat het ook bij

familie en vrienden verstandig is om er niet vanuit te gaan dat men bij (milde) klachten thuisblijft en afstand houdt. In de memo zijn 5 specifieke suggesties voor communicatie uitgewerkt.

2.4 Aanvullende analyses vragenlijstonderzoek ronde 6 (19-23 augustus)

2.4.1 Mediagebruik

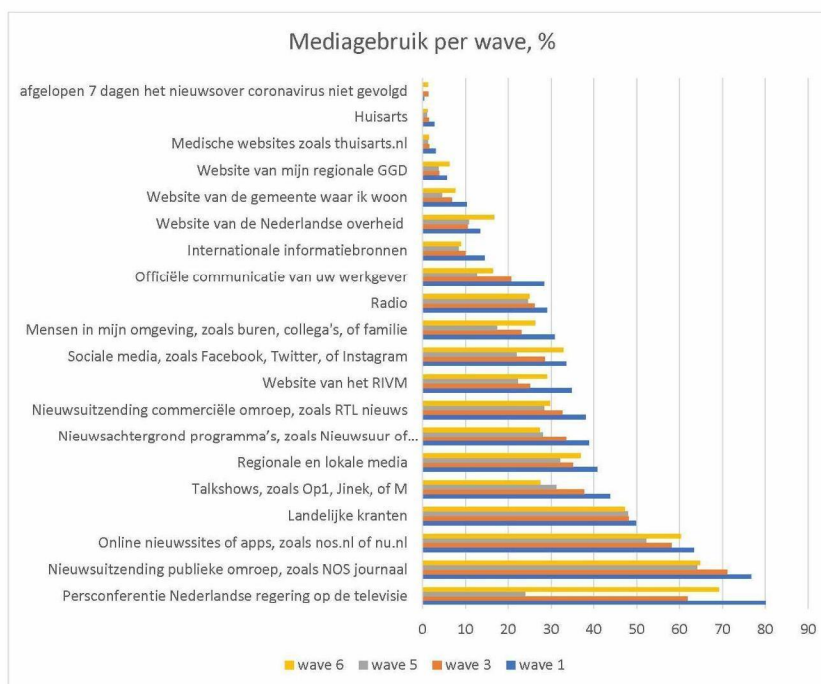
Kernboodschappen:

- Nederlanders blijven het coronanieuws in de media goed volgen. De persconferenties, publieke media en nieuwssites zijn de meest gebruikte bronnen voor informatie over corona.
- Er zijn kleine verschillen in mediagebruik tussen mensen jonger en ouder dan 27. De ouderen gebruiken aanzienlijk minder sociale media als nieuwsbron, de jongeren lezen minder landelijke kranten. Mensen in de buurt zijn voor jongeren relatief een stuk belangrijker als nieuwsbron dan voor ouderen.

In de afgelopen maanden is in vier rondes ('waves') vragenlijstonderzoek aan de respondenten gevraagd: "Welke bronnen waren voor u de afgelopen 7 dagen belangrijk voor nieuws en informatie over het coronavirus?" De respondenten konden meerdere antwoorden geven. In figuur 1 staan de resultaten afgebeeld.

Voor alle mediabronnen is te zien dat tot de vijfde ronde (8 juli- 13 juli) een afname was in het gebruik van media voor nieuws over corona (figuur 1). In de laatste ronde (19 tot en met 23 augustus) neemt het mediagebruik weer toe voor veel van de mediabronnen. Het mediagebruik lijkt samen te hangen met het aantal mensen dat positief test: hoe meer besmettingen, hoe hoger het mediagebruik.

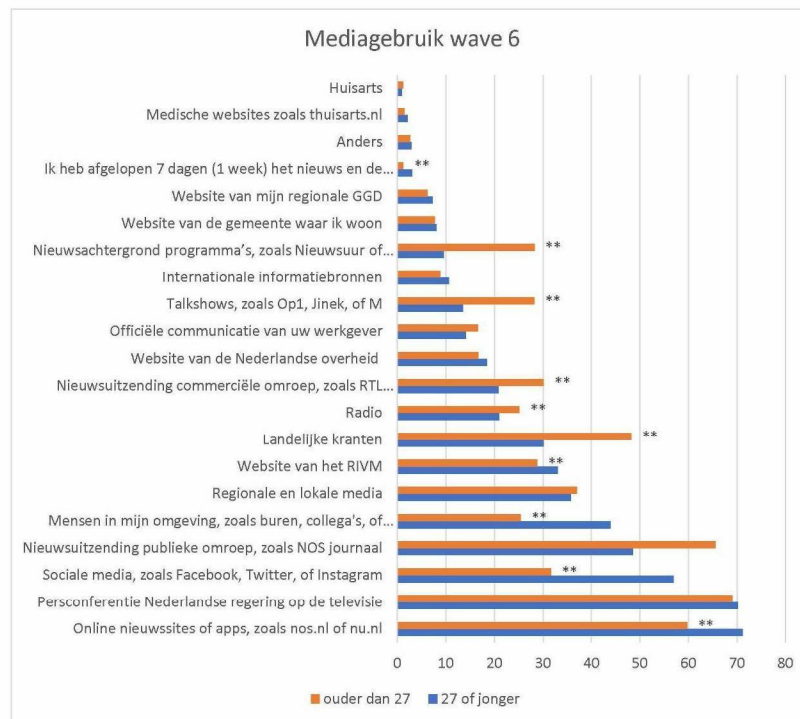
De bronnen die aan het begin van de uitbraak vaak werden geraadpleegd, blijven belangrijke bronnen van informatie. Meer dan de helft van de respondenten volgt het nieuws over corona op de publieke media en op nieuwssites. Ook kijken veel mensen naar de persconferenties van de minister president.

Figuur 1: Mediagebruik per wave van de vragenlijst

In figuur 2 is het mediagebruik voor ronde 6 (19 tot en met 23 augustus) weergegeven, apart voor respondenten van 27 jaar of jonger en ouder dan 27 jaar. Voor de mensen jonger dan 27 zijn online nieuwssites, de persconferenties en sociale media de meest gebruikte nieuwsbronnen. Voor de mensen ouder dan 27 jaar zijn dit persconferenties, de publieke omroep en online nieuwssites.

Het grootste verschil tussen de leeftijdsgroepen zien we bij gebruik van sociale media: 57% van de mensen jonger dan 27 gebruikt dit als nieuwsbron, terwijl 32% van de mensen ouder dan 27 dat doet. Mensen die ouder zijn dan 27 gebruiken veel vaker nieuwsachtergrond programma's als nieuwsbron (28%) dan mensen jonger dan 27 jaar (10%). Voor landelijke kranten zien we een vergelijkbaar verschil (48% vs. 30%) terwijl mensen in de omgeving, zoals burens, voor mensen jonger dan 27 jaar vaker wordt gebruikt als nieuwsbron (44%) dan mensen ouder dan 27 jaar (25%).

Figuur 2: Mediagebruik in wave 6 van de vragenlijst
 ** significant verschil tussen jongeren en ouderen ($\chi^2 < 0.01$)

2.4.2 Open veld analyse

Er heeft een analyse plaatsgevonden op de reacties van respondenten op de afsluitende open vraag in het vragenlijstonderzoek (ronde 1, 3 en 5). Daarbij is aan respondenten gevraagd wat zij gemist hebben in de vragenlijst. Ongeveer 20% van de respondenten liet een reactie achter. Deze reacties worden gebruikt om de vragenlijst te verbeteren. Tegelijkertijd geeft het inzicht in meningen en signalen van de doelgroep over het COVID-19 beleid en thema's die nu onderbelicht zijn. De top-5 van meest genoemde thema's en trends van respondenten zijn:

- Het naleven van maatregelen door anderen, met name over afstand houden. Respondenten maken zich zorgen dat anderen de maatregelen minder naleven. Regelmatig wordt aangegeven dat ze anderen er niet op durven aanspreken.
- De bredere gevolgen van corona, met name mentale gevolgen van bijvoorbeeld thuiswerken, het combineren van werk met het geven van thuisonderwijs of het afstand houden tot dierbaren. Ook de negatieve gevolgen voor de economie wordt vaak genoemd.

- De invloed van de persoonlijke situatie (werk, persoonlijk, woonsituatie) op de mate waarin de maatregelen kunnen worden nageleefd. Respondenten staan wel achter de maatregel, maar willen graag toelichten waarom het niet altijd lukt om afstand te houden.
- De tegenstrijdigheid in maatregelen en informatie wordt als ingewikkeld ervaren. Men maakt zich daar ook zorgen over. Hierbij speelt ook de tegenstrijdigheid in landelijk beleid en het beleid van een werkgever een rol.
- Zorgen en sentimenten over de strenge regelingen in verpleeghuizen en de eenzaamheid bij ouderen door de afstand tot dierbaren en het gebrek aan bezoek.

2.4.3 Cijfers ronde 6 verduidelijkt

Na publicatie van de ronde 6 resultaten van het vragenlijstonderzoek werden twee onduidelijkheden geconstateerd in de getoonde cijfers. Op de website zijn de gegevens intussen aangepast. Hieronder volgt een toelichting.

Testen met of zonder klachten

Er zijn aanvullende analyses over testen uitgevoerd om de eerdere cijfers te verduidelijken.

- 26% van de respondenten in ronde 6 rapporteert één of meer COVID-19 gerelateerde klachten nu, of in de afgelopen 6 weken.
 - 54% van de mensen met klachten geeft aan dat dit (waarschijnlijk) komt door een onderliggende aandoening.
 - 21% van deze mensen die denken dat klachten vanwege (waarschijnlijk) een onderliggende aandoening komen, heeft zich laten testen in afgelopen 6 weken.
 - 46% van de mensen met klachten geeft aan dat dit nieuwe klachten zijn, die niet door een onderliggende aandoening komen.
 - 45% van deze mensen met nieuwe klachten heeft zich laten testen in de afgelopen 6 weken.
- Het overall-percentage mensen met klachten dat zich laat testen, is van 12% (halverwege juni) toegenomen tot 18% (begin juli) en 32% (halverwege augustus)
- Ca. 11% van het totaal aantal respondenten dat aangeeft zich te hebben laten testen, deed dit zonder klachten.

Sentimenten in gesprekken ten aanzien van de Nederlandse aanpak van de corona-crisis

In de grafiek "Verandering in vertrouwen van Nederlandse aanpak" wordt weergegeven welke opwaartse of neerwaartse trend zichtbaar is over de vragenlijstrondes 1, 3, 5 en 6. Na publicatie op de website is na een controle een percentage in deze grafiek aangepast (zie daarvoor: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/communicatie-en-vertrouwen>). Het betreft het sentiment in gesprekken met anderen over de Nederlandse aanpak van de corona-crisis, dat negatiever is geworden. Het percentage deelnemers dat gesprekken als (zeer) positief ervaart is in de zesde ronde gedaald met 33 procentpunt ten opzichte van de eerste meetronde. Op de website werd eerst een daling van 28 procentpunt aangegeven.

2.5 Social Media analyse

In de periode maart – juli is in 5 rondes een analyse uitgevoerd op sociale media. Resultaten hiervan zijn in de vorige beleidsrapportages opgenomen. Vanaf 1 augustus valt dit type onderzoek niet meer binnen de opdracht van de Corona Gedragsunit. De betrokken onderzoeksinstituten hebben een eindverslag opgeleverd. Dit eindverslag wordt ter informatie met deze beleidsrapportage meegestuurd.

2.6 Inspirerende voorbeelden

Het nieuwe deelproject Inspirerende voorbeelden is per augustus rap uit de startblokken gekomen, mede door veel aandacht vanuit de SG's van het Ministerie van VWS en het Ministerie van Financiën. Doel van het werkpakket is om in verschillende geledingen van de samenleving stimulerende praktijken, creatieve interventies en verhalen op te halen, die mensen stimuleren de Coronamaatregelen (1,5 meter afstand en hygiëne met voorrang) na te leven en vol te houden. Mede op verzoek van VWS wordt nadruk gelegd op de doelgroepen die extra risico lopen (zoals studenten, mensen met een migratieachtergrond) en op (complexe) situaties waar het gedrag moeilijk is vol te houden, zoals de thuissituatie, werk (contactberoepen en de horeca, druk stadscentrum, nachtleven etc). Naast het bestrijden van de pandemie als reden voor de maatregelen, wordt aandacht gegeven aan zoveel mogelijk behoud van kwaliteit van leven, mede in verband met het vergroten van het draagvlak.

We streven naar een aansprekende manier van presentatie en actieve mogelijkheden voor verspreiding. Dit wordt afgestemd met VWS (communicatie Corona VWS) en betrokken intermediaire organisaties (brancheorganisaties, instellingen, kennisinstututen, professionals etc.) die de primaire doelgroep vormen. Met VWS wordt verkend hoe het RIVM via dit deelproject ondersteunend kan zijn aan de VWS Corona publiekscampagne die al in voorbereiding is en aan het werk van het Behavioural Insights Teams (BIT's).

Belangrijke kanalen ter verspreiding zijn o.a websites (van RIVM, VWS etc.) maar mogelijk ook via een E-magazine.

Volgens planning worden de eerste (6 tot 8) voorbeelden begin november als concreet resultaat opgeleverd (plaatsing op website). Daarna volgen in 2 volgende rondes (steeds na 7/8 weken) nieuwe voorbeelden tot max. 20 tot 25 voorbeelden eind maart 2021.

2.7 Corona Dashboard gedrag

Begin oktober start het *Trendonderzoek omgaan met gedragsregels*. In een cross-sectionele studie onderzoeken we de navolging van en het draagvlak voor de gedragsmaatregelen die zijn ingesteld in het kader van de Coronacrisis. Het doel hiervan is om zowel landelijk als per veiligheidsregio representatieve cijfers te rapporteren waarvan we de ontwikkeling in de tijd driewekelijks kunnen monitoren. Rapportage vindt plaats op het Rijksoverheid Coronadashboard.

De vragenlijst wordt nu definitief gemaakt en afgestemd met het uitgebreidere 6-wekelijkse cohort-vragenlijstonderzoek dat de Corona Gedragsunit uitvoert samen met de 25 GGD'en. Daarna wordt gestart met de eerste meting. De manier waarop de informatie wordt aangeboden en grafisch wordt weergegeven moet nog uitgewerkt worden door het team dat het Rijksoverheid Coronadashboard vormgeeft en vult. Inschatting is dat in de tweede helft oktober cijfers van de eerste meting op het Dashboard zullen worden gepubliceerd.

2.8 Betrokkenheid andere onderzoeken en advisering

Het eindverslag van de experimenten in Amsterdam en Rotterdam over het naleven van de mondkapjesplicht en afstand houden is afgerond. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden met begeleiding door (10)(2e), hoofd onderzoek van de Corona gedragsunit.

2.8.1 Advisering

Vanuit het ministerie van VWS ontvangen we steeds meer ad hoc vragen, die gerelateerd zijn aan gedragswetenschappelijke kennis en onderzoek.

- Advisering hoe een 'escalatieladder systeem' met dreigingsniveau's, in het Corona dashboard de informatie toegankelijker en relevanter kan maken voor meer mensen.
- Bonus zorgpersoneel: Er zijn tips gevraagd hoe je met nudging kunt bevorderen dat werkgevers het formulier goed invullen.
- Naleving thuisisolatie na negatieve test op Schiphol; dit heeft geresulteerd in een beknopt onderzoeksvoorstel.
- Bevorderen thuisisolatie bij klachten en bij terugkeer uit een oranje reisgebied.

Ook vanuit andere partijen ontvangen we vragen om mee te denken, of deel te nemen aan bijeenkomsten of onderzoeken.

- LOT-C verzoekt om input over het bevorderen van naleven gedragsregels door jongeren/ jongvolwassenen
- Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid vraagt om reflectie op een armband als zichtbare reminder om afstand houden te bevorderen en om inbreng van gedragsexperts tijdens een studiedag voor handhavers.
- In afstemming met de Corona Gedragsunit worden vragen over vaccinatiebereidheid opgenomen in de CBS Gezondheidsenquête.

Van het OMT is de vraag ontvangen om, ten behoeve van hun advisering op 5 oktober ten aanzien van mondkapjesgebruik, de laatste gedragswetenschappelijke inzichten hiervoor aan te dragen.

3. Corona Gedragsunit in het nieuws

De resultaten van de Corona Gedragsunit zijn in het nieuws gekomen via diverse media, waaronder landelijke krachten als Trouw, de Volkskrant en het Parool, via online nieuwssites als NOS.nl en NU.nl en door radio-interviews. Hierbij was met name aandacht voor jongeren, het volhouden van de maatregelen en testgedrag.

Bij deze de URL's naar de media-uitingen waar medewerkers van de gedragsunit of leden van de onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad van de gedragsunit bij betrokken waren, dan wel waarin verwijzingen waren opgenomen naar onderzoeksresultaten van de gedragsunit:

- <https://www.rtinieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5180883/rivm-ouderen-anbo-coronavirus-besmettingen-ziekenhuis>
- <https://fd.nl/economie-politiek/1355479/is-de-anderhalve-meter-echt-nog-nodig>
- https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/de-mens-heeft-voorpret-nodig-dus-kunnen-we-wel-zonder-coronavrije-stip-op-de-horizon~b451fef6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3D%26%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dnewssearch%26cd%3D%26ved%3D0ahUKEwshPz93_nrAhWIM-wKHfU4Bd0QxQBCEUwAw%26url%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.volkskrant.nl%252Fnieuws-

- [achtergrond%252Fde-mens-heeft-voorpret-nodig-dus-kunnen-we-wel-zonder-coronavrije-stip-op-de-horizon%7Eb451fef6%252F%26usg%3DAOVvaw2jT915rc5G-BnwbZPk0_X4](#)
- <https://www.nporadio1.nl/binnenland/26222-meer-burgerinitiatieven-door-corona-hoe-houden-we-dit-vast>
 - <https://nos.nl/artikel/2347143-nog-steeds-steun-voor-coronamaatregelen-maar-naleving-kan-veel-beter.html>
 - <https://www.nu.nl/coronavirus/6075749/rivm-meer-mensen-laten-zich-testen-bij-coronagerelateerde-klachten.html>
 - <https://www.rtinieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5182084/mensen-met-klachten-doen-vaker-test-maar-blijven-niet-binnen>
 - [https://www.ad.nl/binnenland/flinke-optater-voor-vertouwen-in-coronabeleid-deze-fase-is-lastiger-met-meer-polarisatie~af2f83d6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dnewssearch%26cd%3D%26ved%3D0ahUKEwik2JLo5PnrAhVKzqQKHV3QAisQxfQBCe4wBA%26url%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.ad.nl%252Fbinnenland%252Fflinke-optater-voor-vertouwen-in-coronabeleid-deze-fase-is-lastiger-met-meer-polarisatie~af2f83d6%252F%26usg%3DAOVvaw3Z65w1C47laWuOZbWsoSVB](https://www.ad.nl/binnenland/flinke-optater-voor-vertouwen-in-coronabeleid-deze-fase-is-lastiger-met-meer-polarisatie~af2f83d6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dnewssearch%26cd%3D%26ved%3D0ahUKEwik2JLo5PnrAhVKzqQKHV3QAisQxfQBCe4wBA%26url%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.ad.nl%252Fbinnenland%252Fflinke-optater-voor-vertouwen-in-coronabeleid-deze-fase-is-lastiger-met-meer-polarisatie%7Eaf2f83d6%252F%26usg%3DAOVvaw3Z65w1C47laWuOZbWsoSVB)
 - <https://wnl.tv/2020/09/08/rivm-ook-jongeren-moeten-alert-blijven-op-verspreiding-coronavirus/>
 - <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/09/10/herfst-hoesten-en-corona-de-ggds-moeten-dit-aankunnen-a4011408>
 - <https://www.platform31.nl/nieuws/duurzaam-nederland-deelt-inzichten-en-ideeen-op-terschelling>
 - <https://www.hpdetijd.nl/2020-09-16/we-moeten-mensen-die-zich-niet-altijd-aan-de-coronamaatregelen-houden-geen-asos-noemen/>
 - [https://www.trouw.nl/binnenland/hoe-motiveren-we-ons-om-ons-beter-aan-de-coronaregels-te-houden~b84773f5/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dnewssearch%26cd%3D%26ved%3D0ahUKEwik2JLo5PnrAhVKzqQKHV3QAisQxfQBCDYwAQ%26url%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.trouw.nl%252Fbinnenland%252Fhoe-motiveren-we-ons-om-ons-beter-aan-de-coronaregels-te-houden~b84773f5%252F%26usg%3DAOVvaw3VlcTZUWkcNNCAb6zEvtwI](https://www.trouw.nl/binnenland/hoe-motiveren-we-ons-om-ons-beter-aan-de-coronaregels-te-houden~b84773f5/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3D%26esrc%3Ds%26source%3Dnewssearch%26cd%3D%26ved%3D0ahUKEwik2JLo5PnrAhVKzqQKHV3QAisQxfQBCDYwAQ%26url%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.trouw.nl%252Fbinnenland%252Fhoe-motiveren-we-ons-om-ons-beter-aan-de-coronaregels-te-houden%7Eb84773f5%252F%26usg%3DAOVvaw3VlcTZUWkcNNCAb6zEvtwI)
 - <https://www.volkskrant.nl/a-b6301d43>
 - <https://www.parool.nl/amsterdam/amsterdamse-studenten-over-corona-de-regels-zijn-krom~bebf3683/>

4. Blik vooruit komende weken

- De 7^e meting van de gedragsvragenlijst loopt van 29 september – 2 oktober. In deze ronde zal het thema Thuisblijven centraal staan (bij klachten, na terugkeer uit oranje gebied, na waarschuwing door GGD, isolatie na positieve uitslag) extra aandacht krijgen. Het onderwerp mondkapjes is gedurende de uitvraag nog toegevoegd, gezien het dringende advies dat werd afgekondigd om deze in openbare binnenruimtes te dragen. De vragenlijst ronde 7 is afgestemd met DG COVID-19 en met de taskforce Gedragsexpertise van de Coronamelder-app.
- De eerste meting voor opname van gedragsindicatoren op het Corona Dashboard wordt begin oktober uitgevoerd. Vervolgens zal deze metingen elke drie weken worden herhaald. Publicatie van de resultaten van de 1^e meting wordt in de 2^e helft van oktober verwacht. Omdat het een eerste meting betreft gaan we nu uit van drie weken doorlooptijd van meting naar publicatie.
- Volgens planning worden de eerste (6 tot 8) inspirerende voorbeelden begin november als concreet resultaat opgeleverd (plaatsing op website).
- Een geïntegreerde memo Thuisisolatie/Quarantaine wordt opgepakt.
- Een kwalitatief onderzoek op Schiphol onder reizigers uit oranje gebieden, ten aanzien van quarantaine en testen, wordt verder uitgewerkt.
- De volgende beleidsrapportage wordt opgeleverd op 5 november.

(10)(2e) , (10)(2e) & (10)(2e)
RIVM Corona Gedragsunit